

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE 21. YÜZYIL OKURYAZARLIK BECERİLERİ

Editör

Prof. Dr. Sonnur İŞİTAN

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE 21. YÜZYIL OKURYAZARLIK BECERİLERİ

Editör

Prof. Dr. Sonnur İŞİTAN

Yazarlar

Sonnur İŞİTAN - Betül ÇAVDAR - Merve AVŞAR - Ayşenur ULUSOY ÜNLÜ
Merve ŞAHİN - Saadet MALTEPE - Kazım BİBER - Yasemin SAYAN - Ayşen KARAMETE
Gülcan ÇETİN - Burcu SEZGİNSOY ŞEKER - Zehra BİLGİN
Ayşe Gül ÇİRKİNOĞLU ŞEKERCİOĞLU - Gamze BİLİR SEYHAN - Özge İDRİSOĞLU
Caner BÖREKÇİ - Emine KOZAY - Saliha KERVAN AKÇA - Dilan BAYINDIR
Ümmügül EREN - Kader BÜYÜKGÜLDALI - Zeynep Ülkü ASLAN
Dilek EROL - Tuğba AYDEMİR ÖZALP - Güliz ŞAHİN - Çiğdem AYTEKİN
Gülûzar Şule TEPETAŞ CENGİZ - Saadet İrem TURGUT - Gülcan ÖZTÜRK
Kıvanç TOPRAKLİKOĞLU - Hilmi TEKİN

ISBN: 978-625-382-129-6

E-ISBN: 978-625-382-130-2

DOI: 10.54637/vizetek.9786253821302

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYGÜN

Kapak Tasarımı: Abdulkadir EMİROĞLU

Dizgi & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Baskı: Ankara | Aralık, 2025

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA

Tel.: 0 (312) 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE 21. YÜZYIL OKURYAZARLIK BECERİLERİ

Editör

Prof. Dr. Sonnur İŞİTAN

2025

 Vizetek
Yayincılık

ÖN SÖZ

Okuryazarlık kavramı, özellikle teknolojik gelişmelerin hız kazandığı son yıllarda anlam bakımından önemli bir dönüşüm geçirerek genişlemiştir. Okuryazarlık terimi 2000'li yıllara kadar, yalnızca okumayı ve yazmayı kapsayan bir beceri alanı olarak görülürken, artık çok daha geniş bir çerçevede ele alınmaktadır. Günümüzde bireylerin bilgiye ulaşma, bilgiyi yorumlama, iletişim kurma ve kültürel etkileşimlere katılma biçimleri çeşitlenmiş; bu sebeple farklı türde okuryazarlık alanları meydana gelmiştir. Dolayısıyla bireylerin yaşamlarının her alanında, değişen koşullara uyum sağlayabilecek şekilde çoklu okuryazarlık becerileri geliştirmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde bu becerilerin temellerinin atılması, çocukların ileride karşılaşacakları farklı ve çeşitli bilgi ortamlarını anlamlandırmalarını ve aktif, üretken bireyler olarak gelişmelerini destekleyecektir.

Çocuklar gelecekte dijital ortamlarda daha fazla zaman geçirecektir. Hazırlanan bu çalışmanın çocukları dil, bilişsel, sosyal ve etik açıdan destekleyen, güvenilir bilgiye ulaşabilen bireyler olmalarına, çocuklara nitelikli okuryazarlık materyalleri ve öğrenme ortamları sunulmasına katkı sağlayan bir kaynak olması amaçlanmıştır. Yine kitapta, erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl okuryazarlık becerilerinin neler olduğunu ve bu dönemde nasıl desteklenebileceğini ele almak amacıyla kapsamlı bir bakış açısı sunmak hedeflenmiştir. Kitabın her bir bölümü farklı üniversitelerde görev yapan, konu alanı uzmanları tarafından yazılmıştır. Kitap 23 bölümden oluşmaktadır. Bölüm başlıkları sırasıyla; *Erken Çocukluk Döneminde 21. Yüzyıl Okuryazarlık Becerileri*, *Bebeklik Döneminde Okuryazarlık Becerileri*, *Erken Okuryazarlık Becerileri ve Desteklenmesi*, *Erken Çocukluk Döneminde Okuryazarlık Becerilerinin Değerlendirilmesi*, *Erken Çocukluk Döneminde Aile Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Bilgi Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Dijital Okuryazarlık*, *Erken Çocukluk Döneminde Finansal Okuryazarlık Becerisi*, *Erken Çocukluk Döneminde Görsel Okuryazarlık*, *Erken Çocukluk Döneminde Fen Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Kültür Okuryazarlığı*, *Vatandaşlık Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Veri Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Sanat Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Duyusal Okuryazarlık*, *Erken Çocukluk Döneminde Medya Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Dengeli Okuryazarlık*, *Erken Çocukluk Döneminde Sağlık Okuryazarlığı*, *Erken Çocukluk Döneminde Kapsayıcı Okuryazarlık*

Uygulamaları, Erken Çocukluk Döneminde Yapay Zeka Uygulamaları ve Teknolojide Etik Okuryazarlığı bölümleri bulunmaktadır.

Çocuğun yüksek yararını merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanan bu kitabın, erken çocukluk eğitime gönül veren tüm eğitimcilere, ailelere ve değerli çocuklarımıza katkı sağlamasını diliyorum...

Prof. Dr. Sonnur IŞITAN

Bölümler ve Yazarlar

Editör Prof. Dr. Sonnur IŞITAN

1. Bölüm **Erken Çocukluk Döneminde 21. Yüzyıl Okuryazarlık Becerileri**
Prof. Dr. Sonnur IŞITAN, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim
Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-1998-0446
Betül ÇAVDAR, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
ORCID: 0009-0003-5763-6827

2. Bölüm **Bebeklik Döneminde Okuryazarlık Becerileri**
Araş. Gör. Dr. Merve AVŞAR, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim
Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-1435-8383

3. Bölüm **Erken Okuryazarlık Becerileri ve Desteklenmesi**
Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur ULUSOY ÜNLÜ, Yozgat Bozok Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-6190-0083

4. Bölüm **Erken Çocukluk Döneminde Okuryazarlık Becerilerinin
Değerlendirilmesi**
Dr. Öğr. Üyesi Merve ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Bayramiç Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri
Bölümü, Çocuk Gelişimi Programı, **ORCID:** 0000-0001-9394-9511

5. Bölüm **Erken Çocukluk Döneminde Aile Okuryazarlığı**
Prof. Dr. Saadet MALTEPE, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim
Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0003-2800-6247
Doç. Dr. Kazım BİBER, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim
Fakültesi Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0001-6827-8306

6. Bölüm **Erken Çocuklukta Bilgi Okuryazarlığı**
Öğr. Gör. Dr. Yasemin SAYAN, Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Meslek
Yüksekokulu/Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü/Çocuk
Gelişimi Prog., **ORCID:** 0000-0003-0765-7657

- 7. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Dijital Okuryazarlık**
Doç. Dr. Ayşen KARAMETE, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0001-8442-2080
Prof. Dr., Gülcan ÇETİN, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0002-1185-5907
- 8. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Finansal Okuryazarlık Becerisi**
Prof. Dr. Burcu SEZGİNSOY ŞEKER, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0001-9861-5174
- 9. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Görsel Okuryazarlık**
Araş. Gör. Dr. Zehra BİLGİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0002-4146-3090
- 10. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Fen Okuryazarlığı**
Doç. Dr. Ayşe Gül ÇİRKİNOĞLU ŞEKERCİOĞLU, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0001-9474-2977
- 11. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Kültür Okuryazarlığı**
Dr. Öğr. Üyesi Gamze BİLİR SEYHAN, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0002-9888-8612
- 12. Bölüm** **Vatandaşlık Okuryazarlığı**
Araş. Gör. Dr. Özge İDRİSOĞLU, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, **ORCID:** 0000-0002-9754-0059
- 13. Bölüm** **Küçük Veri Bilimcileri: Okul Öncesinde Veri Toplama, Görselleştirme ve Yorumlama Becerilerinin Geliştirilmesi**
Öğr. Gör. Dr. Caner BÖREKÇİ, Balıkesir Üniversitesi, Bilgi İşlem Uygulama ve Araştırma Merkezi, **ORCID:** 0000-0001-5749-2294

- 14. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı**
Emine KOZAY, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
ORCID: 0009-0007-1875-482X
Saliha KERVAN AKÇA, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, **ORCID: 0009-0004-2488-8304**
Prof. Dr. Dilan BAYINDIR, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim
Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Ana Bilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-6081-3690
- 15. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Sanat Okuryazarlığı: Estetik Gelişim,
Anlam Kurma ve Yaratıcılık Perspektifinden Bir Değerlendirme**
Doç. Dr. Kazım BİBER, Balıkesir Üniversitesi,
ORCID: 0000-0001-6827-8306
Ümmügül EREN, Balıkesir Üniversitesi,
ORCID: 0009-0000-4184-9906
Kader BÜYÜKGÜLDALI, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ORCID: 0009-0005-6522-5299
Zeynep Ülkü ASLAN, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ORCID: 0009-0007-2456-4344
- 16. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Duygusal Okuryazarlık**
Doç. Dr. Dilek EROL, Uşak Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0002-5565-586X
- 17. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Medya Okuryazarlığı**
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba AYDEMİR ÖZALP, Kütahya Dumlupınar
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim, Okul Öncesi Eğitimi
Anabilim Dalı, **ORCID: 0000-0002-9642-3811**
- 18. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Dengeli Okuryazarlık**
Dr. Öğr. Üyesi Güliz ŞAHİN, Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim
Fakültesi Temel Eğitim, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0003-4487-5258
- 19. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Sağlık Okuryazarlığı**
Doç. Dr. Çiğdem AYTEKİN, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, **ORCID: 0000-0002-2967-6456**

- 20. Bölüm** **Erken Çocukluk Döneminde Kapsayıcı Okuryazarlık Uygulamaları**
Doç. Dr. Gülüzar Şule TEPETAŞ CENGİZ, Bolu Abant İzzet Baysal
Üniversitesi Mehmet Tanrıkulu Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü Başkanlığı
Çocuk Gelişimi Bölümü, **ORCID:** 0000-0002-2034-9344
- 21. Bölüm** **21. Yüzyıl Temaları ve Erken Okuryazarlık Becerileri**
Arş. Gör. Saadet İrem TURGUT, Kapadokya Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Programı,
ORCID: 0000-0002-5892-8755
- 22. Bölüm** **Erken Çocukluk Eğitiminde Yapay Zekâ Okuryazarlığı**
Doç. Dr. Gülcan ÖZTÜRK, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim
Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Teknolojileri Anabilim
Dalı, **ORCID:** 0000-0003-4399-1329
Dr. Öğr. Üyesi Kıvanç TOPRAKLİKOĞLU, Balıkesir Üniversitesi,
Burhaniye Meslek Yüksekokulu Veri Tabanı, Ağ Tasarımı ve Yönetimi
Bölümü, **ORCID:** 0000-0002-7015-3278
- 23. Bölüm** **Teknolojide Etik Okuryazarlığı**
Öğr. Gör. Hilmi TEKİN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Çocuk
Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü / Çocuk Gelişimi Programı,
ORCID: 0000-0002-2324-6631

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE 21. YÜZYIL OKURYAZARLIK BECERİLERİ1

Sonnur IŞITAN

Betül ÇAVDAR

2. BÖLÜM

BEBEKLİK DÖNEMİNDE OKURYAZARLIK BECERİLERİ 17

Merve AVŞAR

3. BÖLÜM

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİ VE DESTEKLENMESİ 33

Ayşenur ULUSOY ÜNLÜ

4. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ 67

Merve ŞAHİN

5. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AİLE OKURYAZARLIĞI 91

Saadet MALTEPE

Kazım BİBER

6. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA BİLGİ OKURYAZARLIĞI111

Yasemin SAYAN

7. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİJİTAL OKURYAZARLIK129

Ayşen KARAMETE

Gülcan ÇETİN

8. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FİNANSAL OKURYAZARLIK BECERİSİ153

Burcu SEZGİNSOY ŞEKER

9. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE GÖRSEL OKURYAZARLIK.....169
Zehra BİLGEN

10. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN OKURYAZARLIĞI189
Ayşe Gül ÇİRKİNOĞLU ŞEKERCİOĞLU

11. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE KÜLTÜR OKURYAZARLIĞI205
Gamze BİLİR SEYHAN

12. BÖLÜM

VATANDAŞLIK OKURYAZARLIĞI225
Özge İDRİSOĞLU

13. BÖLÜM

KÜÇÜK VERİ BİLİMCİLERİ: OKUL ÖNCESİNDE VERİ TOPLAMA,
GÖRSELLEŞTİRME VE YORUMLAMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ249
Caner BÖREKÇİ

14. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK OKURYAZARLIĞI.....265
Emine KOZAY
Saliha KERVAN AKÇA
Dilan BAYINDIR

15. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SANAT OKURYAZARLIĞI: ESTETİK GELİŞİM,
ANLAM KURMA VE YARATICILIK PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME..285
Kazım BİBER
Ümmügül EREN
Kader BÜYÜKGÜLDALİ
Zeynep Ülkü ASLAN

16. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DUYGUSAL OKURYAZARLIK.....303
Dilek EROL

17. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE MEDYA OKURYAZARLIĞI.....323

Tuğba AYDEMİR ÖZALP

18. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DENGELİ OKURYAZARLIK.....339

Güliz ŞAHİN

19. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SAĞLIK OKURYAZARLIĞI.....355

Çiğdem AYTEKİN

20. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE KAPSAYICI OKURYAZARLIK UYGULAMALARI
.....377

Gülizar Şule TEPETAŞ CENGİZ

21. BÖLÜM

21. YÜZYIL TEMALARI VE ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİ401

Saadet İrem TURGUT

22. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKÂ OKURYAZARLIĞI427

Gülcan ÖZTÜRK

Kıvanç TOPRAKLIKOĞLU

23. BÖLÜM

TEKNOLOJİDE ETİK OKURYAZARLIĞI447

Hilmi TEKİN